

بنیاد
شهید
و امور
ایثارگران
۱۳۵۸ استان زنجان

همایش ملی فرهنگ ایثار و شهادت

دانشگاه زنجان

سوم خرداد ۱۳۸۹

دانشگاه زنجان

موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه

نصراله عرفانی*

صفی الله صفایی**

چکیده

فرهنگ ایثار و شهادت ارمغان با ارزشی است که از رشادت‌های ایثارگران و جان‌فشانی شهدا به جای مانده است. حفظ و ترویج این فرهنگ نه تنها یک وظیفه دینی محسوب می‌شود بلکه ضامن امنیت ملی نیز هست. نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت موجب پویایی جامعه و حراست از آرمان‌های انقلاب و ارزش‌های نظام جمهوری اسلامی است. به منظور تعیین موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه، ابتدا طرح‌های پژوهشی و مقالات نگاشته شده طی یک دوره سی ساله پس از پیروزی انقلاب اسلامی به روش فرا تحلیل بررسی شده است و موانع و راهکارهای مذکور شناسایی گردیده‌اند و مبنای تهیه پرسشنامه قرار گرفته است. آن گاه طی یک مطالعه پیمایشی، از بین جامعه آماری خانواده شهدا و مردم عادی، یک نمونه ۲۰۰ نفری (۸۰ نفر از خانواده

* عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

** کارمند دانشگاه پیام نور

شهدا و ۱۲۰ نفر از مردم عادی) انتخاب شده است و با پاسخ به پرسشنامه‌ها، موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت را رتبه‌بندی نموده‌اند. سپس اطلاعات پرسشنامه‌ها با استفاده از روش‌های آماری توصیف شده‌اند.

نتایج فراتحلیل و پیمایش نشان داده است که از جمله عمده‌ترین موانع ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه به ترتیب عبارت‌اند از (۱) عملکرد ضعیف برخی از مسئولین و مدیران جامعه در خصوص ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، (۲) عدم گزینش افراد توانمند و با استعداد علمی و اخلاقی در زمینه ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، (۳) عدم هماهنگی بین نهادهای ترویج‌کننده فرهنگ ایثار و شهادت. همچنین از جمله عمده‌ترین راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت به ترتیب عبارت‌اند از (۱) بکارگیری فناوری مناسب مانند اینترنت و ماهواره برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، (۲) شفاف‌سازی و رفع ابهام میان ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها برای جوانان، (۳) استفاده هر چه بیشتر از جوانان جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

کلید واژه: فرهنگ، ایثار، شهادت، موانع، راهکار

مقدمه

ثبات انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران مدیون ایثارگری و شهادت‌طلبی کسانی است که با بهره‌گیری از فرهنگ غنی ایثار و شهادت در راه مکتب و میهن خود ایثار نموده و به درجه رفیع شهادت نایل آمده‌اند. لذا ترویج فرهنگ ایثار و شهادت نه تنها یک وظیفه دینی است بلکه با امنیت ملی کشور گره خورده است. به ویژه آن که پس از گذشت سی سال از عمر با برکت انقلاب اسلامی، اکنون جمعیت عمده کشور را کودکان، نوجوانان و جوانانی تشکیل می‌دهند که به عنوان نسل سوم انقلاب، بیش از پیش ضرورت دارد تا با میراث ارزش‌های به جای مانده از شهدا، جانبازان و آزادگان آشنا

گردند. البته این ضرورت دو چندان می‌نماید هنگامی که درمی‌یابیم دشمنان اسلام و انقلاب با تهاجم فرهنگی و در عرصه جنگ نرم هر روز سعی دارند به ترفندی جوانان ما را از باورهای ارزشی خود دور سازند، آنان را بی‌هویت کنند و دنبال‌رو فرهنگ غرب نمایند. بنابراین کاملاً منطقی به نظر می‌رسد که ترویج فرهنگ ایشار و شهادت یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است.

ترویج در لغت به معنی رایج کردن، متداول کردن، روان کردن است. ترویج، نوعی ترغیب در جهت توسعه منابع انسانی است (انوری، ۱۳۸۱). ترویج به طور کلی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم و یا به شکل رو در رو یا غیر حضوری انجام می‌پذیرد. ترویج حضوری همچون سخنرانی‌ها، برگزاری همایش‌ها، کنفرانس‌ها، کنگره‌ها و روضه خوانی-ها، ترویجی هستند که مروج و مخاطب رو در رو با هم مواجه می‌شوند و پیام و مفهوم ارائه شده بی‌واسطه به سمع و نظر مخاطب می‌رسد و بازخورد و بازتاب این پیام قابل مشاهده است. اما در ترویج غیر حضوری مروج، پیام و مفهوم خود را در قالب رسانه‌ای به سمع و نظر مخاطب می‌رساند. همچون کتاب، نمایشنامه، فیلم، رادیو، تلویزیون، روزنامه. در این گونه ترویج، پیام که به شکل غیر مستقیم به مخاطب انتقال می‌یابد، امکان اینکه بازتاب هم زمان نظرات و احساسات مخاطبان و مروجین برسد، وجود ندارد (نورانی، ۱۳۸۸).

فرهنگ از جنبه‌های تاریخی، توصیفی، هنجاری، سازه‌ای و روان‌شناختی تعریف شده است. یکی از معروف‌ترین این تعاریف، تعریف تایلور^۱ است. از نظر او فرهنگ عبارت است از مجموعه در هم تنیده‌ای از ارزش‌ها، هنجارها، آداب و رسوم، اخلاقیات، قانون و هر آنچه که انسان به عنوان عضوی از جامعه کسب می‌کند (به نقل از آشوری، ۱۳۸۶). به

^۱ . Taylor

عبارت دیگر، فرهنگ فعل و انفعالاتی است که مبتنی بر فطرت در روان انسان صورت می‌گیرد (شهرویی؛ به نقل از مطهری، ۱۳۸۶).

ایثار به معنای بذل، گذشت کردن از حق خود برای دیگران، نفع دیگری یا دیگران را بر خود ترجیح دادن است (انوری، ۱۳۸۱). همچنین به معنای غرض دیگران را بر خود مقدم داشتن، برگزیدن و منفعت غیر را بر خود مقدم داشتن که کمال درجه سخاوت است، بکار رفته است (دهخدا، ۱۳۵۲).

شهادت یعنی کشته شدن در راه خدا، آن که به شهادت دست یافته و در راه خدا کشته شده است (انوری، ۱۳۸۱). شهادت مرگ آگاهانه در راه هدف مقدس است. عملی آگاهانه و اختیاری است و شهیدان شمع محفل بشریت هستند (مطهری، ۱۳۷۶). شهادت بالاترین و آخرین مرحله از خود گذشتگی و ایثار است. جان را در کف خود قرار دادن و در راه هدف متعالی فدا نمودن است و جوهره آن عاشق، مختار، با اراده و هدف‌مند بودن است. صفات متجلی در شهدا نترسیدن از مرگ، شفقت، آزاد منشی، ایمان و پرهیز از شهوت طلبی، ثبات قدم و صداقت در عمل می‌باشد (اسفندیاری، ۱۳۸۰).

شهید، فرهنگی را ترویج می‌کند که در آن باید ایثار و از خود گذشتگی در تار و پود زندگی نمایان گردد و گمنامی و فارغ از منیت‌ها و در نظر گرفتن منافع جمع در راستای ایمان دینی به یک وظیفه تبدیل گردد. فرهنگی که با خودخواهی و خودکامگی سرسبز دارد و با حریت و آزادمنشی در دنیای خاکی سر وفاق دارد. فرهنگی است که الگو از شهدای تاریخ می‌گیرد و در این وادی حریت حسین ابن علی (ع) چون سرمشقی تابناک است (نورانی، ۱۳۸۸).

روش

به منظور تعیین موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت از دو روش فرا تحلیل^۲ و پیمایش^۳ استفاده شده است. فرا تحلیل، شیوه‌ای دقیق برای ترکیب هدف‌مند نتایج مطالعات متعدد انجام شده در یک حوزه برای دستیابی به برآوردی بهتر درباره واقعیت مورد مطالعه است که با هدف مقایسه، تلخیص و تلفیق نتایج پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با یک موضوع صورت می‌گیرد. بر اساس این روش به منظور شناسایی موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، طرح‌های پژوهشی انجام شده و مقالات علمی نگاشته شده طی دوره سی ساله پس از پیروزی انقلاب اسلامی گردآوری شده و مطالعه گردیده است.

روش پیمایشی، از پرکاربردترین روش‌ها در حوزه مطالعات انسانی است. در این روش که با دو هدف توصیف^۴ و تبیین^۵ قابل انجام است، تلاش می‌شود تا با بررسی یک جامعه آماری، تصویری از وضعیت موجود، نگرش‌ها و نظرات افراد آن جامعه حاصل گردد. بر اساس این روش، پرسشنامه‌ای که بر مبنای عوامل شناسایی شده به روش فرا تحلیل تهیه شده بود، در اختیار گروه نمونه قرار داده شده است تا موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه را رتبه‌بندی کنند.

افراد گروه نمونه را ۲۰۰ نفر شامل ۸۰ نفر از خانواده شهدا (۴۰ درصد) و ۱۲۰ نفر از مردم عادی (۶۰ درصد) تشکیل داده‌اند. پاسخگویان پرسشنامه‌ها به طور عمده افراد میان‌سال با میانگین سنی ۴۱ سال بوده‌اند. بیش از نیمی از افراد گروه نمونه را زنان (۵۷ درصد) تشکیل داده‌اند. از نظر سطح تحصیلات، بیشترین درصد فراوانی مربوط به مدرک

^۲ .metanalysis

^۳ .survey

^۴ .description

^۵ .explanation

دیپلم و کارشناسی بوده است. حدود یک سوم گروه نمونه را افراد شاغل تشکیل داده‌اند. اطلاعات پرسشنامه‌ها با استفاده از روش‌های آماری، توصیف شده‌اند.

یافته‌ها

در این قسمت ابتدا نتایج روش فرا تحلیل که به شناسایی موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت انجامیده است، ارائه می‌گردد. آن‌گاه نتایج روش پیمایشی که به رتبه‌بندی موانع و راهکارهای ترویج ایثار و شهادت پرداخته است، ارائه خواهد شد.

جدول شماره ۱: شناسایی موانع ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه

ردیف	موانع	منابع مورد مطالعه		فراوانی	درصد
		مقاله	طرح پژوهشی		
۱	ضعف شناخت و اطلاعات خانواده‌ها و جوانان در زمینه فرهنگ ایثار و شهادت	۲۱	۱۶	۱۷	۸۵
۲	عدم الگوی‌سازی مناسب و عامه پسند از شهدا و ایثارگران	۱۴	۱۷	۱۴	۷۰
۳	عدم معرفی درست جنگ انقلاب در فیلم‌ها و سریال‌ها	۲۳	۱۲	۱۴	۷۰
۴	عملکرد ضعیف برخی از مسئولین و مدیران جامعه در خصوص ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱۳	۱۸	۱۳	۶۵
۵	کمبود اعتبارات برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱۸	۱۴	۱۳	۶۵
۶	عدم ثبات و افراط و تفریط در امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۹	۱۶	۱۳	۶۵

۶۰	۱۲	۱۱	۱۵	عدم بهره‌گیری از علوم و فنون و تکنیک‌های روز در امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۷
۶۰	۱۲	۷	۱۲	ایجاد ذهنیت منفی در عامه مردم نسبت به شهدا و ایثارگران با بزرگ‌نمایی بی‌حاصل و مانور تبلیغاتی غیر واقعی در خصوص مزایا و تسهیلاتی که به حق ولی اندک به آنها تعلق می‌گیرد	۸
۶۰	۱۲	۱۵	۱۳	استفاده ابزاری از ارزشهای فرهنگ ایثار و شهادت	۹
۵۵	۱۱	۲۰	۸	جاه طلبی و مسابقه قدرت جریان‌های سیاسی مدعی انقلاب، جنگ و اسلام	۱۰
۵۰	۱۰	۸	۱۰	عدم هماهنگی بین نهادهای ترویج کننده فرهنگ ایثار و شهادت	۱۱
۴۵	۹	۹	۱۲	عدم گزینش افراد توانمند و با استعداد علمی و اخلاقی در زمینه ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱۲
۴۵	۹	۱۳	۱۰	عدم مدیریت و برنامه‌ریزی دقیق علمی برای گسترش فرهنگ ایثار و شهادت	۱۳
۴۰	۸	۱۴	۸	گرایش مردم به تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی	۱۴
۴۰	۸	۱۵	۹	عدم شفاف‌سازی وظایف و پاسخگویی در برابر مسئولیت‌های نهادهای مختلف ترویج دهنده فرهنگ ایثار و شهادت	۱۵
۴۰	۸	۱۷	۷	تکرار مکررات و تک بعدی عمل کردن در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱۶
۳۵	۷	۱۲	۶	افزایش آسیب‌های اجتماعی نظیر اعتیاد، طلاق و افسردگی در جوانان	۱۷

۳۵	۷	۹	۵	رویکرد مخاطب خاص برنامه‌های مختلف در حوزه ایثار و شهادت	۱۸
۳۵	۷	۱۱	۹	بی‌انگیزگی بسیاری از متولیان فرهنگی از جمله معلمان و اساتید دانشگاه	۱۹
۳۵	۷	۱۳	۱۰	شرایط فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه	۲۰
۳۵	۷	۱۶	۸	رواج فرهنگ فردگرایی در جامعه	۲۱
۳۰	۶	۱۰	۸	عدم وجود یک نهاد مرکزی هدایت کننده فعالیت‌های مرتبط با ترویج فرهنگ ایثار و شهادت سازمانهای مختلف	۲۲
۳۰	۶	۱۳	۹	ارائه چهره نامطلوب و خشن از اسلام و ارزش‌های اسلامی	۲۳
۳۰	۶	۱۷	۵	عدم آگاهی جوانان از انقلاب و جنگ	۲۴
۳۰	۶	۱۶	۷	نهادینه نشدن فرهنگ ایثار و شهادت در سطح کلان	۲۵
۳۰	۶	۷	۸	تکرار بیهوده و ارائه گزارشات کلیشه‌ای از سر تکلیف صرفاً به جهت ارائه گزارش به مقامات مافوق	۲۶
۳۰	۶	۱۱	۶	عوام فریبی و عوام زدگی در امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۲۷
۲۵	۵	۱۸	۴	تلاش دشمنان اسلام در راستای کمرنگ نمودن ارزش‌های انقلاب و جنگ	۲۸
۲۵	۵	۱۲	۳	متفرق شدن اسوه‌های مقاومت و ایثار پس از جنگ و درگیر شدن در مسائل دنیوی و سیاسی	۲۹

۲۰	۴	۹	۵	عدم برخورداری برخی از مسئولین و نهادهای متولی گسترش فرهنگ ایثار و شهادت از شاخص‌های فرهنگ ایثار و شهادت	۳۰
۲۰	۴	۸	۴	عدم تداوم فرهنگ ایثار و شهادت در آینده، ماندن در گذشته و عدم پاسخگویی به حال و آینده	۳۱
۲۰	۴	۱۵	۶	فقدان انسجام فرهنگی در جامعه	۳۲
۱۵	۳	۶	۵	وجود خلاء تئوریک در امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۳۳

جدول شماره ۲: شناسایی راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

درصد	فراوانی	منابع مورد مطالعه		راهکار	ردیف
		مقاله	طرح پژوهشی		
۸۵	۱۷	۱۱	۲۰	مزین شدن اندیشه و رفتار مسئولان به فرهنگ ایثار و شهادت	۱
۸۵	۱۷	۲۱	۱۹	ایجاد یادمان‌های ثابت در شهرها، خیابان‌ها و اماکن عمومی	۲
۸۰	۱۶	۱۴	۲۱	تهیه برنامه‌های صوتی - تصویری عامه پسند از جمله فیلم، تئاتر، برنامه‌های رادیویی و نماهنگ	۳
۸۰	۱۶	۱۸	۱۵	بکارگیری فناوری‌های جدید و مناسب مانند اینترنت، ماهواره و پیام کوتاه در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۴

۷۰	۱۴	۱۰	۱۶	جمع‌آوری، دسته‌بندی و انتشار اسناد، مدارک، اطلاعات و نشانه‌های مربوط به دوران دفاع مقدس	۵
۶۵	۱۳	۱۵	۱۴	پرهیز از انحراف‌پردازی در ارائه مسائل ایثار و شهادت	۶
۶۰	۱۲	۱۱	۱۶	ایجاد هماهنگی بین خانواده و مدرسه و دیگر محیط‌های آموزشی و تربیتی در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۷
۶۰	۱۲	۹	۱۵	تأمین اعتبارات لازم برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۸
۴۵	۹	۷	۱۲	ممانعت از ابزاری شدن ارزش‌های فرهنگ ایثار و شهادت	۹
۴۵	۹	۶	۱۴	حفظ و بازسازی مناطق جنگی	۱۰
۴۵	۹	۱۵	۱۱	ایجاد سایت‌های مختلف در خصوص ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱۱
۴۰	۸	۱۸	۸	تکریم ایثارگران و خانواده‌های شهدا با روش‌های مقبول اجتماعی	۱۲
۴۰	۸	۱۲	۱۰	ارزیابی مستمر عملکرد نهادها و دستگاه‌های مختلف ترویج دهنده فرهنگ ایثار و شهادت	۱۳
۴۰	۸	۱۱	۸	تأسیس و راه‌اندازی هر چه بیشتر موزه‌ها و گنجینه‌های مربوط به آثار شهدا و ایثارگران	۱۴
۴۰	۸	۵	۱۲	محدود نکردن فرهنگ ایثار و شهادت به قشری خاص	۱۵
۴۰	۸	۱۵	۹	حمایت هر چه بیشتر از پایان‌نامه‌های	۱۶

				دانشجویی مرتبط با فرهنگ ایثار و شهادت	
۳۵	۷	۱۳	۶	واگذاری نشر و توزیع کتب حوزه ایثار و شهادت به بخش خصوصی	۱۷
۳۵	۷	۱۱	۱۰	درج آثار شهدا و آثار مرتبط با فرهنگ ایثار و شهادت در کتب درسی	۱۸
۳۵	۷	۱۶	۸	ایجاد مراکز اسناد و بانک اطلاعاتی آثار مرتبط با ایثار و شهادت و فراهم آوردن امکان استفاده عموم از این آثار	۱۹
۳۰	۶	۷	۵	رفتارسازی غیر مستقیم و ارائه الگوهای عینی ایثار در بین عامه مردم	۲۰
۳۰	۶	۱۵	۴	متمرکز کردن فعالیت‌های مربوط به ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در یک سازمان متولی این امر و صرفه‌جویی در تخصیص بودجه	۲۱
۳۰	۶	۸	۸	تشکیل جلسات سخنرانی، سمینارها و همایش‌های علمی، پژوهشی و فرهنگی ایثار و شهادت با جلب مشارکت عامه مردم	۲۲
۳۰	۶	۱۲	۳	مبارزه با تهاجم فرهنگی و تبلیغات کاذب دشمنان انقلاب و اسلام	۲۳
۲۵	۵	۱۶	۴	معرفی شهدا، ایثارگران و نخبگان شاخص علمی، فرهنگی و هنری در برنامه‌های مختلف	۲۴
۲۵	۵	۱۰	۵	عدم ورود ایثارگران به جناح‌بندی‌های سیاسی	۲۵
۲۰	۴	۹	۳	آشناسازی خانواده شهدا و ایثارگران با عامه مردم	۲۶

۲۰	۴	۱۱	۶	برگزاری اردوهای برای عموم مردم جهت بازدید از جاذبه‌های سیاحتی و زیارتی مربوط به مناطق جنگی	۲۷
۲۰	۴	۷	۲	برگزاری جلسات پرسش و پاسخ در زمینه ایثار و شهادت با حضور جوانان و ایثارگران	۲۸
۲۰	۴	۱۵	۵	اعطای نقش‌های فرهنگی به ایثارگران به عنوان واسطه‌های فرهنگی جامعه و رابطان میان مردم و حکومت	۲۹
۲۰	۴	۱۳	۶	افزایش تعامل و همکاری میان حوزویان و دانشگاهیان در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۳۰
۲۰	۴	۱۲	۴	برنامه‌ریزی راهبردی جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت توسط نهادهای مسئول این امر مهم	۳۱
۱۵	۳	۱۲	۱	استفاده از روش‌های گرافیک محیطی (دیوار نوشته، نقاشی دیواری، آب‌نما، تابلوها و بیلبردها، حجم‌های گرافیکی، پوستر و پرده)	۳۲
۱۵	۳	۷	۵	استفاده از مشاوران و روانشناسان اجتماعی برای بهبود ذهنیت مردم نسبت به ایثار و شهادت	۳۳
۱۵	۳	۱۵	۴	شفاف‌سازی و رفع ابهام میان ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها برای جوانان	۳۴
۱۵	۳	۸	۱	تشکیل هیأت‌ها و انجمن‌های مردمی جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۳۵
۱۰	۲	۱۲	۲	تغییر رویه عملکرد سازمان‌های متولی ترویج فرهنگ ایثار و شهادت از حالت نظری به عملی	۳۶

۳۷	ارائه نمادهای رفتاری و سمبل‌های عملی فرهنگ ایثار و شهادت به جوانان	۱	۱۶	۲	۱۰
۳۸	استفاده از اعیاد و ایام سوگواری جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۳	۹	۱	۵

جدول شماره ۳: رتبه‌بندی عمده‌ترین موانع ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

رتبه	میانگین	موانع	رتبه
۱	۴/۵۲	عملکرد ضعیف برخی از مسئولین و مدیران جامعه در خصوص ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱
۲	۴/۴۳	عدم گزینش افراد توانمند و با استعداد علمی و اخلاقی در زمینه ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۲
۳	۴/۳۹	عدم هماهنگی بین نهادهای ترویج کننده فرهنگ ایثار و شهادت	۳
۴	۴/۳۸	عدم مدیریت و برنامه‌ریزی دقیق علمی برای گسترش فرهنگ ایثار و شهادت	۴
۵	۴/۲۶	جاه طلبی و مسابقه قدرت جریان‌های سیاسی مدعی انقلاب و اسلام	۵
۶	۴/۱۹	عدم آگاهی جوانان از انقلاب و جنگ	۶
۷	۴/۰۶	عدم ثبات و افراط و تفریط در امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۷
۸	۴/۰۴	استفاده ابزاری از ارزش‌های فرهنگ و ایثار و شهادت	۸
۹	۴/۰۱	افزایش آسیب‌های اجتماعی نظیر اعتیاد، طلاق و افسردگی جوانان	۹
۱۰	۳/۹۹	بی‌انگیزگی بسیاری از متولیان فرهنگی از جمله معلمان و اساتید دانشگاه	۱۰

۱۱	۳/۹۴	ارائه چهره نامطلوب و خشن از اسلام و ارزش‌های اسلامی	۱۱
۱۲	۳/۸۴	عدم معرفی درست جنگ و انقلاب در فیلم‌ها و سریال‌ها	۱۲
۱۳	۳/۸۳	تلاش دشمنان اسلام در راستای کم‌رنگ کردن ارزش‌های انقلاب و جنگ	۱۳
۱۴	۳/۸۰	گرایش مردم به تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی	۱۴
۱۵	۳/۶۲	فقدان انسجام فرهنگی در جامعه	۱۵

جدول شماره ۴: رتبه‌بندی عمده‌ترین راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

رتبه	میانگین	راهکار	ردیف
۱	۴/۴۴	بکارگیری فناوری مناسب مانند اینترنت و ماهواره برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱
۲	۴/۳۷	شفاف‌سازی و رفع ابهام میان ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها برای جوانان	۲
۳	۴/۲۹	استفاده هر چه بیشتر از جوانان جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۳
۴	۴/۲۱	محدود نکردن فرهنگ ایثار و شهادت به قشر و گروه خاص	۴
۵	۴/۱۸	ارائه نمادهای رفتاری و سمبل‌های عملی فرهنگ ایثار و شهادت به جوانان	۵
۶	۴/۰۸	درج آثار شهدا و آثار مرتبط با فرهنگ ایثار و شهادت در کتب درسی	۶
۷	۴/۰۶	استفاده از مشاوران و روانشناسان اجتماعی برای بهبود ذهنیت مردم نسبت به ایثار و شهادت	۷
۸	۴/۰۴	برگزاری جلسات پرسش و پاسخ در زمینه شهید و شهادت با حضور جوانان و ایثارگران	۸

۹	۴/۰۳	انجام طرح‌های کاربردی علمی و پژوهشی در زمینه ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۹
۱۰	۳/۹۶	تشکیل هیأت‌ها و انجمن‌های مردمی برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱۰
۱۱	۳/۹۵	افزایش تعامل و همکاری بین حوزویان و دانشگاهیان در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۱۱
۱۲	۳/۹۱	ایجاد یادمان‌های ثابت در شهرها، خیابان‌ها و اماکن عمومی	۱۲
۱۳	۳/۷۷	عدم ورود ایثارگران به جناح‌بندی‌های سیاسی	۱۳
۱۴	۳/۵۹	واگذاری نشر و توزیع کتب حوزه ایثار و شهادت به بخش خصوصی	۱۴

بحث و نتیجه‌گیری

به منظور تعیین موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، ابتدا با استفاده از روش فرا تحلیل، طرح‌های پژوهشی انجام شده و مقالات علمی نگاشته شده در طی دوره سی ساله پس از انقلاب اسلامی گردآوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و عمده‌ترین موانع و راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت شناسایی شدند. نتایج فرا تحلیل و پیمایش نشان دادند عمده‌ترین موانع ترویج فرهنگ ایثار و شهادت به ترتیب عبارت‌اند از (۱) عملکرد ضعیف برخی از مسئولین و مدیران جامعه در خصوص ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، (۲) عدم گزینش افراد توانمند و با استعداد علمی و اخلاقی در زمینه ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، (۳) عدم هماهنگی بین نهادهای ترویج کننده فرهنگ ایثار و شهادت، (۴) عدم مدیریت و برنامه‌ریزی دقیق علمی برای گسترش فرهنگ ایثار و شهادت و (۵) جاه طلبی و مسابقه قدرت جریان‌های سیاسی مدعی انقلاب و اسلام، (۶) عدم آگاهی جوانان از انقلاب و جنگ، (۷) عدم ثبات و افراط و تفریط در امر ترویج فرهنگ ایثار و

شهادت، ۸) استفاده ابزاری از ارزش‌های فرهنگ و ایثار و شهادت، ۹) افزایش آسیب‌های اجتماعی نظیر اعتیاد، طلاق و افسردگی جوانان و ۱۰) بی‌انگیزگی بسیاری از متولیان فرهنگی از جمله معلمان و اساتید دانشگاه.

در ضمن نتایج فرا تحلیل و پیمایش حاکی از آن است که عمده‌ترین راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت به ترتیب عبارت‌اند از ۱) بکارگیری فناوری مناسب مانند اینترنت و ماهواره برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، ۲) شفاف‌سازی و رفع ابهام میان ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها برای جوانان، ۳) استفاده هر چه بیشتر از جوانان جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، ۴) محدود نکردن فرهنگ ایثار و شهادت به قشر و گروه خاص، ۵) ارائه نمادهای رفتاری و سمبل‌های عملی فرهنگ ایثار و شهادت به جوانان، ۶) درج آثار شهدا و آثار مرتبط با فرهنگ ایثار و شهادت در کتب درسی، ۷) استفاده از مشاوران و روانشناسان اجتماعی برای بهبود ذهنیت مردم نسبت به ایثار و شهادت، ۸) برگزاری جلسات پرسش و پاسخ در زمینه شهید و شهادت با حضور جوانان و ایثارگران، ۹) انجام طرح‌های کاربردی علمی و پژوهشی در زمینه ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و ۱۰) تشکیل هیأت‌ها و انجمن‌های مردمی برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت.

با توجه به نتایجی که ارائه گردید می‌توان نتیجه‌گیری نمود ترویج فرهنگ ایثار و شهادت هم یک وظیفه دینی و هم یک ضرورت ملی است. در این راستا آنچه حائز اهمیت و تاکید است استفاده از روش‌های مناسب و کارآمد می‌باشد. چرا که مروری بر راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت نشان می‌دهد عمده مشکلات جنبه روش‌شناختی دارند. بنابراین لازم است راهکارهای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت متناسب با شرایط روز و امکانات موجود و با رعایت اصل جذابیت به ویژه برای جوانان و نوجوانان، بازنگری و اصلاح شوند.

منابع

- آشوری، داریوش (۱۳۸۶). تعریف‌ها و مفهومی فرهنگ. تهران: آگه.
- اسفندیاری، خلیل (۱۳۸۰). کارکردیابی و آسیب‌شناسی فرهنگ ایثار. نشریه رسالت، شماره ۱۰.
- انوری، حسن (۱۳۸۱). فرهنگ بزرگ سخن. تهران: سخن.
- دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۵۲). لغتنامه دهخدا. تهران: دانشگاه تهران.
- شهرویی، شهروز (۱۳۸۶). شهید و شهادت از دیدگاه شهید مطهری. تهران: نجابت.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۶). قیام و انقلاب مهدی. تهران: صدرا.
- نورانی، حسین (۱۳۸۸). آسیب‌شناسی شیوه‌های ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه. تهران: دبیرخانه شورای هماهنگی و نظارت بر امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت.